

Sivistysvaliokunta
00102 Eduskunta

Asia: HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi
vuodelle 2017

Viite: Asiantuntijapyyntö 23.9.2016

Kilpailukyky sopimuksen väärällä tulkinnalla perustellut yliopistoihin kohdistetut lisäleikkaukset on torjuttava

Talousarvioesityksessä vuodelle 2017 esitetään vastoin Suomen hallituksen aiempaa linjaa koulutuksen ja tutkimuksen rahoituksen leikkaamista. Nyt esitetty määrärahatason alennus perustuu kilpailukyky sopimuksen virheelliseen tulkintaan. Uusia leikkauksia perustellaan sillä, että kilpailukyky sopimus alentaa yliopistojen henkilöstökustannuksia ja siten vähentää valtion rahoituksen tarvetta. Sopimuksessa rahoitusvastuu kuitenkin kohdistetaan julkisen sektorin työnantajille. Yliopistot eivät ole yliopistolain eivätkä kilpailukyky sopimuksen periaatteiden mukaan julkisen sektorin työnantajia. Nyt esitetty määrärahatason alennus on tosiasiaa uusi leikkausesitys, joka on vastoin sekä kilpailukyky sopimuksen periaatteita että hallituksen linjaa.

Yliopistojen merkitys uuden tiedon ja osaamisen tuottajina on kansantaloutemme kannalta elintärkeä. Mikäli hallitus kohdistaa jatkuvasti uusia leikkauksia suoraan osaamis- ja tietopääomaamme, eri tavoin niitä perustellen, se heikentää vastaavasti tulevan talouskasvun edellytyksiä.

Yliopistot toivovat, että tutkimuksen ja korkeakoulutuksen arvo ja merkitys investointina tunnustetaan voimavaroja jaettaessa. Yliopistoissa toiminnan kehittämisen tavoite on aina entistä parempi laatu niin koulutuksessa kuin tutkimuksessa. Toimintansa volyymin yliopistot mitoittavat voimassa olevien sopimusten ja resurssiensa mukaisesti. Resursoinnin lähtökohdan tulisi olla se, että se vastaa tavoiteltua toiminnan laatua ja laajuutta. Koulutuksen rahoitusta koskevissa leikkauksissa kyse ei ole vain yliopistojen kyvystä sopeuttaa toimintaansa, vaan ennen kaikkea suomalaisen yhteiskunnan kyvystä sopeutua tieteelliseen tutkimukseen ja korkeimpaan koulutukseen kohdistuvien leikkausten vaikutuksiin.

Yliopistoindeksin osittainenkin palauttaminen olisi sekä kansalliselle että kansainväliselle yliopistoyhteisölle osoitus siitä, että Suomen menestys halutaan myös tulevaisuudessa rakentaa tiedon ja osaamisen menestystekijöille.

Tutkimusrahoitusmahdollisuudet ja mahdollisuudet tutkijan uraan ovat heikentyneet

Jatko-opiskelijoiden ja post-doc-tutkijoiden mahdollisuudet rahoitukseen ovat heikot ja heikentyneet jo jonkin aikaa. Valtakunnallisen tutkijakoulujen rahoitusmekanismin purkamisen myötä tohtorikoulutuksen rahoitus siirtyi Suomen Akatemialta yliopistojen perusrahoitukseen. Rahoituksen siirryttyä yliopistoille tilanne on henkilöstöpoliittisesti yleisesti ottaen parantunut, mutta rahoitustaso ei ole säilynyt entisellään. Entistä harvempi lupaava jatko-opiskelija tekee väitöskirjaansa työsuhteessa yliopistoon. Myös Suomen Akatemian tutkijatohtorin tehtävien haun onnistumisprosentit ovat pienentyneet pitkän aikaa, lisäksi rahoitusmuodon hakukelpoisuusehtoja on rajattu. Uravaiheesta on muodostunut uusi pullonkaula tutkijanuralle.

Rahoitusvastuuta siirtyy molemmissa uravaiheissa yhä enenevässä määrin myös yksityisille rahoittajille (säätööt). Yksityisen rahoituksen kasvaminen on yliopistojen rahoituspohjan laventamisen kannalta hyvä asia, mutta yliopistojen autonomian kannalta muutos ei ole täysin ongelmaton.

Yleisen rahoitustilanteen ja ilmapiirin heikentyessä entistä useammat lupaavat, urallaan alkuvaiheessa olevat tutkijat suuntaavat ulkomaille. Edellä mainituista rahoitus- ja tutkimusympäristöön liittyvistä syistä sekä mainehaittojen vuoksi ulkomaalaisia tutkijoita on entistä vaikeampi houkutella Suomeen huolimatta tutkimuksen korkeasta laadusta.

Leikkaukset heikentävät opiskelumahdollisuuksia

Yliopistojen perusrahoitukseen kohdistetut leikkaukset heikentävät opetustoimintaa. Henkilöstövähennysten seurauksena opintotarjonta yksipuolistuu. Samalla ryhmäkoot kasvavat ja tuntiopetus vähenee.

Opintotukilakiin sisällytetyt leikkaukset vaarantavat koulutuksellisen tasa-arvon, joka on suomalaisen koulutusjärjestelmän ja sen tuottaman hyvinvoinnin perusta.

Opintotukilain jatkuvat muutokset tekevät opintotukijärjestelmän kokonaisuudesta vaikeasti hallittavan. Tämä asettaa erityisen korkeat vaatimukset opintotukineuvonnan laadulle. Opintotuen ratkaisu- ja neuvontatoiminta siirtyy vuoden 2018 alussa yliopistoilta Kelaan. On tärkeää huolehtia siitä, että Kelalla on edellytykset palvella opiskelijoita laadukkaasti sekä kahdella kotimaisella että englannin kielellä. Mahdollinen opintotukipalvelujen laadun heikkeneminen heijastuu opintomenestykseen ja kuormittaa myös yliopistojen ohjauspalveluja.

Helsingissä 3. lokakuuta 2016

Suomen yliopistot UNIFI ry, Finlands universitet UNIFI rf

Jouko Niinimäki
Puheenjohtaja

Jukka Kola
Varapuheenjohtaja

Leena Wahlfors
Toiminnanjohtaja